

TIL INDRE ØSTFOLD KOMMUNE

INNSPILL FRA NÆRINGS- OG MEDLEMSELSESKAPET MYSENREGIONEN AS

«HØRING OG OFFENTLIG ETTERSYN AV FORSLAG TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL MED AREALSTRATEGI 2021-2032, INDRE ØSTFOLD KOMMUNE»

Det Mysen vi kjenner i dag ble grunnlagt som jernbaneby da Smaalenenebanens østre linje ble åpnet i 1882. I årene 1920-1960 var Mysen egen kommune, bl.a. kjent som et skolesentrum med en rekke skoler (gymnas, jordbruksskole, folkehøgskole, møbelsnekkerskole, husflidskole, Mortenstua, m.m.).

I 1997 fikk Mysen bystatus, i fylkesplanen noen år senere status som regionby og Eidsberg kommunestyre vedtok i 2015 ny by- og sentrumsplan visjonen Mysen som «Østlandets mest attraktive småby». Mysen fikk til og med sin egen lov «Mysenloven», enstemmig vedtatt i kommunestyret! I den nye Indre Østfold kommune (heretter kalt IØK) er Mysen en av to byer (og byen har ifølge Fylkesplanen felles befolkningsgrense med Slitu ca. 7 000 innbyggere).

Det er viktig med bevissthet rundt Mysen sin særegenhet, byen har fire grender rundt (Slitu, Trømborg, Eidsberg og Hærland) som naturlig historisk og geografisk sogner til byen, totalt ca. 12 000 innbyggere. Dette utgjør ca. 27 % av IØK sitt innbyggertall – og ca. en fjerdedel av IØK sitt areal).

Mysenregionen AS har siste halvår 2020 jobbet med å samle innspill til kommuneplanen sin samfunnsdel. På grunn av pandemien har arbeidet av naturlige årsaker vært noe mer tungvint, men selskapet har hatt flere samlinger og møter med næringsliv, frivillighet og privatpersoner. Dette notatet oppsummerer disse møter fra denne perioden og skal fungere som et overordnet innspill til den nye kommunen sin kommuneplan.

Inn i nye kommuneplan er Mysenregionen AS spesielt opptatt av å få løftet inn:

1. Tydelig satsing på kommunen sine to by- og regionssenter

- Mysenregionen AS er tilfreds med måten byene Askim og Mysen er beskrevet på i utkastet til samfunnsplanen. Dette er i tråd med Fylkesplanen «Østfold mot 2050» som stadfester at *«byene Askim og Mysen har status som regionbyer og tildeles størst rom for bolig- og næringsvekst for å styrke dem som motorer for utviklingen i regionen»* (s 55 i fylkesplanen).
- Videre på samme side i fylkesplanen kan man lese at: *«Byene Askim og Mysen tildeles størst rom for bolig- og næringsvekst for å styrke dem som motorer for utviklingen i regionen. Byene er omkranset av verdifulle jordressurser og kulturlandskap. Det tilsier et sterkt fokus på fortetting i de to byene»*
- Samtidig understreker vi at det ikke skal være tvil om at Askim er **kommunens** administrasjonssenter.
- I bilde 1 nedenfor vises et utklipp fra utkastet til samfunnsplanen. Vi ønsker å påpeke at Mysen oppleves også i dag som en **besøksby** og vil være det i fremtiden. Eksempelvis er Mysenelva, Momarken travbane, Folkenborg museum, Høytorp Fort, Måsan aktivitets- og ungdomspark, Festiviteten, Trømborgfjella gode eksempler på attraksjoner i og rundt byen.

- I bilde 1 nedenfor ønsker vi også å presisere at det ikke bare er de kommunale arbeidsplasser som er viktig. En vesentlig suksessfaktor er at kommunen jobber like mye med etableringen av alle offentlige arbeidsplasser i begge byene Askim og Mysen. **Vi anbefaler derfor at «kommunale» byttes ut med «offentlige arbeidsplasser» i teksten nedenfor.**

Byene

Askim og Mysen skal ha høy arbeidsplass tetthet med arealeffektive virksomheter og ulike fagmiljøer. Fordeling og profilering skal jobbes videre med i arealdelen. Byene skal utvikles med et urbant botilbud. Askims rolle som kommunesenter, regionalt handelssted og attraktiv besøksby skal videreføres. Det skal i planperioden legges særlig vekt på å styrke Mysen bys funksjon som regionalt handelssted. Byen skal ha et stort innslag av kommunale arbeidsplasser.

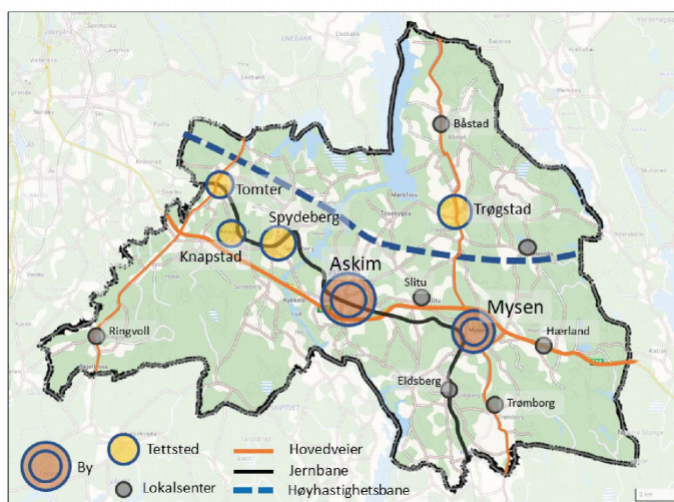
Bilde 1: Tekst fra side 33 i utkast til samfunnsplanen.

Merk kommentarer rundt «besøksby» og «kommunale arbeidsplasser» ovenfor.

- Mysenregionen AS ønsker å presisere at byene Askim og Mysen er mer enn forsteder til Oslo, det er reelle og gode alternativ til å bo i landets hovedstad, og skal være motorene i å vise at Indre Østfold skal være et sted man kan bo, jobbe og leve hele livet.
- Askim og Mysen skal være to dynamiske byer som utvikler seg i takt med hverandre, og har gjensidig respekt og forståelse for hverandre og deres historie og hver sine fortrinn.
- Ringsaker kommune balanserer de to byene Brumunddal og Moelv godt, vi anbefaler Indre Østfold kommune til å bruke Ringsaker kommune sin samfunnsplan (s.8 og 9) som inspirasjon. **Ringsaker kommune prioriterer eller omtaler ikke kun ett tyngdepunkt i kommunen.**

2. Begrepsavklaring

- Ref. flere av de presenterte planene knyttet til Monaryggen i senere tid, vil trolig også Mysen og Slitu i større grad vokse sammen, på lik linje med Knapstad og Spydeberg.
- **Det er viktig med konsekvent bruk av stedsbegrepene**, for eksempel å skille mellom «Eidsberg stasjon» og «Kirkefjordingen» som det er ca. fem km kjøreavstand mellom (kilde: 1881/kart)

Bilde 2: Kart fra utkast til samfunnsdel. Merk spesielt avstand Knapstad/Spydeberg og avstand Mysen/Slitu

By-/regionsenter	Områdesenter	Lokalsenter
Fredrikstad, Sarpsborg	Skjærhalden, Rakkestad	Degernes, Engelsviken, Manstad, Slevik, Skjærviken, Torsnes, Nylende, Lunde, Skjæberg st. by, Varteig, Ullerøy, Jelsnes, Hauge, Utgårdskilen, Ødegård, Rød
Askim, Mysen	Ørje, Spydeberg, Knapstad, Skjønhaug, Meieribyen, Tomter, Rømskog	Båstad, Slitu, Ringvoll, Trømborg, Havnås, Hærland/Lundeby, Eidsberg/Kirkeferdingen
Moss	Halmstad, Karlshus, Kirkebygden, Kambo, Våk	Vang, Larkollen, Saltnes, Missingmyr, Svinndal
Halden	Berg/Isebakke, Fosby	Sponvika, Prestebakke, Aspedammen, Leiren

Bilde 3: Definisjon av byer, områdesenter og lokalsenter, fra Fylkesplanen vedtatt 2018

3. Kommunen sitt forhold til, og omtale av, eksisterende næringsliv i kommunen

I utkastet til samfunnsplan side 22-24 er tema «Næringsliv og verdiskapning». Nye etableringer, og fremtidige satsinger blir tillagt mye vekt. Det er lagt mindre vekt og omtale på behandlingen av næringslivet som faktisk er etablert og driver sin bedrift i kommunen i dag.

Mysenregionen AS bemerker at Indre Østfold kommune ikke har sagt eller skrevet så mye om hva kommunen skal være for eksisterende næringsliv. Det må utarbeides noen helt klare målsettinger for å skape vekst, men også for å bevare og styrke det eksisterende næringslivet i kommunen.

Her er noen punkter som må vurderes i dette tilfellet, for eksempel kan Indre Østfold kommune sette seg som **mål å bli «best in class» på følgende områder:**

- **Kundebehandling:** Alle som henvender seg til kommunen skal anses som kunder, selv også de som ikke er innbyggere. Man er ikke «brukere», «innbyggere», «aktører», «publikum» - men faktisk kunde av kommunale tjenester.
- **Tilgjengelighet:** Publikumsfunksjoner som vedrører næringslivet («kundemottak for næringslivet») følger næringslivet sine åpningstider (dvs. mellom kl. 08 – 17 på hverdager). Telefonen holdes ikke stengt for lunsj.
- **Oversikt:** Næringsavdelingen skal utarbeide den totale oversikt over ledige tomter og lokaler for næringsetablering, informasjonen får kommunen fra de lokale selskapene.
- **Samlende:** Et årlig stormøte eller annen møteplass for næringslivet i regi av kommunen.
- **Infrastruktur:** IØK skal være best på vei, kloakk, vann, bredbånd, osv.
- **Orden og ryddighet:** Kommunale eiendommer og bygg skal være godt vedlikeholdt og dermed fremstå som forbilder ovenfor øvrige gårdeiere eller innbyggere
- **Organisasjon:** En klar og tydelig hjemmeside hvor kommunen sine administrativt ansatte fremkommer, i tillegg til disse målsettingene ovenfor.
- **Husk!** Næringslivet trenger veiledning, råd og bistand til det næringslivet selv IKKE kan eller har mulighet til å gjøre noe med! Øvrige oppgaver ordner bedriftene opp i selv.
- **Harmonerende og «levelige» priser:** Kommunale gebyrer må være riktig priset og ikke for kostbart. Prisene må harmonere med størrelse på tiltaket som gjøres. Dyre kommunale tjenester må ikke oppleves som en hindring for utvikling.

4. Mysen som handelssted og attraktiv småby

Vi forutsetter at kommuneplanen sin samfunnsdel beskriver hvordan Mysen skal og kan utvikle seg til å bli «Østlandets attraktive småby» tuftet på sin historie, særegenheter og kvaliteter.

Kommuneplanen 2015-2027 antydnet kapasitet på en vekst i bykjernen fra 6 000 til 12 000 innbyggere med gangavstand til den kommende kollektivterminalen, hvordan følger kommunen opp dette?

- I overskuelig framtid er det nødvendig å kjøre til Mysen med bil. Både til jobb, handel og aktiviteter. Hvordan skaffer vi tilstrekkelig parkeringsplasser (også med lademuligheter) og hvordan kan disse finansieres? En konkret plan ble bestilt av Eidsberg kommunestyre, men en endelig plan foreligger fortsatt ikke. «Sagtomt» er under utbygging, kan man sikre parkeringsplasser under bakkeplan slik som i for eksempel Kristiansand?
- Indre Østfold kommunen må ha en aktiv to-by politikk. Bør det lages en egen utviklingsavtale mellom Mysen og Askim? De to byene skal utfylle hverandre, spille på hver sine særegenheter og ikke konkurrere
- Mysen, og tettsteder i øst, trenger mer «oppfølging» enn stedene i vest hvor det i større grad flytter folk uansett pga. den naturlige nærheten til Follo og Oslo.
- Mysen skal beholde sin særpregede arkitektur (og 14 smug), samtidig som det fortettes og bygges nytt. **Mysen må fremover gjenoppbygge sentrumsgatene i brostein lagt i wienermønster slik bygatene var preget for ikke mange år tilbake.**
- Videreutvikle belysning på kornsiloen (også mot vest, for togreisende porten til Mysen).

Mysen har flere fortrinn som burde markedsføres sterkere og av flere:

- Like lang tid fra deler av Oslo og inn til sentrum - som fra Mysen til Oslo S.
- «Garantert sitteplass fra Mysen». Kan sovne på toget på vei hjem, uten å «misse» stasjonen.
- Egen Mysenlov vedtatt av kommunestyret i 2015. Hvem i den nye kommunen snakker om denne loven i dag?
- De ærverdige Heggby-bygningene og et av Norges fineste kommunale bygninger, burde brukes mer pro-aktivt av den nye Indre Østfold kommune

Bilde 4: Mysen i aksen E18 og RV22

5. Spesielle utviklingsområder i og nær Mysen sentrum

Mysenelva har et stort utviklingspotensial. Indre Østfold kommune er grunneier av flere naboarealer som kan utvikles til park-, leke- og aktivitetsområder (ref. også tidligere lansert plan for «Middelalderpark» ved Kloppa). Det bør settes av areal til helsesti fra Susebakkefossen til Ramstad og en skulpturpark langs Mysenelva med statuer av folk som fisker og annet liv langs elva. Ulike aktiviteter på og ved elva, økt utleie av båter/kanoer, paddle-board, radiostyrte båter, aktivitets- klatrepark (ref. Hemsedalselva) etc.

Mysenelvas venner er basert på frivillig innsats. Det vil være svært viktig at kommunen i fremtiden er med på å stimulere frivilligheten i miljøet rundt Mysenelva, slik at den gode aktiviteten opprettholdes og elveområdet vedlikeholdes og utvikles videre. **Kan kommunen, sammen med Mysenelvas Venner og Mysenregionen AS, lage en egen Mysenelva-plan der det klart framkommer ansvarsfordeling?**

Flere områder i og rundt Mysen som fortjener en egen utredning:

- Strategisk kommunal ervervelse av eiendom som er sentral for en langsiktig utvikling
- Hvilke type boliger og målgrupper for beboere skal vi ha i sentrum?
- Kløverveienområdet – bør utvikles som et område med familieboliger og eneboliger i gammel stil, for eksempel «engelske og italienske kvartal». Evt. også med fortsatt Frivilligsentral og Mysenbad (inntil Mysen u-skole) etter at helsestasjon og tidligere «aldersboliger» er relokalisert.

- Nordre Mysen var i 2019 utredet mtp. bypark, bad og sentrumsskole. Hva mener den nye kommunen om det? Kan dette bli en unik ny bydel (Bærums Verk eller Gamlebyen). Kan plassen bli utviklet til parkeringsplasser inntil bydelen er på plass?
- Mysen idrettspark er et bynært aktivitetsområde, der Eidsberg kommune i 2018 vedtok en mulighetsstudie. Hvordan tas denne videre? (Spesielt også den gamle grusbanen).
- Folkenborg museum er kommunens forpliktelse vv Østfoldmuseene, og fylkets landbruksmuseum. Hvordan styrker vi den muligheten? Og hvordan i større grad kan vi dyrke Indre Østfold som kong Håkon Håkonssons fødested 1204 (og dermed også et eierskap til Birkebeiner-historien).
- Bydel vest, beskrevet i kommuneplanen 2015, har et stort potensial. Ikke minst i området rundt Spinnerifossen, med sine brokar fra 1800-tallet, utkikkspatå og kanskje snart naturreservat.
- Kulturtorget/Mysen torg – kan bli Vikens fineste torg (byrom), uansett framtidig bruk bør «hjørnebolig» erverves.
- Skoleplaner, ikke minst bidra til å få flyttet byggfaglinja fra Susebakke til Mysen videreg. skole. Hvor står arbeidet med reguleringsplan for gymnaskvartalet?
- Videre utvidelse (vekst) for bobilparkeringen (stellplass)?
- Arkitektur: Fortsatt er mye av den gamle bebyggelsen i Mysen sentrum bevart, denne bør fremheves mer i bybildet og bli lagt vekt på, for eksempel med utendørsbelysning.
- Flere eneboligtomter – selvbygger: Er et stort savn. Mysen trenger flere romslige eneboligtomter for selvbygging.
- Momarken: Og ikke minst Momarken, som mulig er den mest kjente merkevaren i Indre Østfold pr. i dag. Men merkevaren dør ut med generasjonene, fortsatt er Momarken en helt sentral arena og har et stort potensial for igjen å bygge merkevare i kommunen.
- Smugene: Det finnes 14 smug i byen, disse burde forskjønnnes og markedsføres som en kvalitet og særegenhet i ny kommune

6. Mysenbadet

Det sies at Mysen er den eneste byen i Norge uten et bad. Hvordan viderefører Indre Østfold kommune Eidsberg kommunestyres vedtak om Mysenbadet? Finansiering er påbegynt og det er satt av et eget badefond.

Bilde 5, 6, 7, 8: Plan for området rundt Nordre Mysen med blant annet svømmehall.
Kilde: <https://www.planforum.no/mysen-svømmehall> (prosjekt svømmehall, bypark og skole)

7. Monaryggen er unik – og har unike muligheter

- Hvordan utvikles Monaryggen videre (ref. Kommunedelplanen for Eidsberg 2014-2026)? Både mht. næringsetableringer, boligetableringer, kulturminner og turisme. Her kan «Nord-Europas største sandkasse» presenteres, det finnes planer for informasjonssenteret «vann/sand/is», et utkikkstårn (Østfolds beste utsikt) og vandreløype på/nær eggen med hengebro på midtpartiet mm.

Bilde 9: Monaryggen med hotell og utkikkstårn, 1920-30 åra

8. Tilrettelegging samferdsel for kommende generasjoner

- Sette av areal til dobbeltspor østre linje og nødvendig infrastruktur gjennom kommunen, inkl. hensettingsspor («toghotell») og framtidige stoppesteder, som Brennemoen syd.
- På kort sikt flere kryssningsspor for å kunne øke to tog i timen (Oslo – Askim – Mysen).
- Intensivere ett tog i timen (Mysen – Rakkestad – Sarpsborg)
- Utrede å sette av areal for jernbaner til Sverige (Stockholm og Göteborg, ref. kommende NTP) og på østsiden av Øyeren (ref. tidligere planer i daværende NSB).
- Denne kan kombineres med trasé for Ring 4 (RV 22), der IØK også må være pådriver.
- Utvikle en konkret plan for flere gang- og sykkelveier i kommunen. Vi minner spesielt om sykkelbystatus til Askim og Mysen, gitt av Statens vegvesen og daværende Østfold fylkeskommune i 2015.
- Utvikle en plan for leskur med informasjonstjenester ved sentrale busstopp.
- Utvikle en plan for bedre tilkomst og pendlerparkeringer ved jernbanestopp.
- Se på alternative planfrie kryssninger av østre, bl.a. Vandugbakken/Smådahlsjordet og Brennemoen/Brødremoen.
- Avklare godstransport østre linje og hensettingsområde (togparkering)
- Sette av traseer/korridor for eventuelle jernbaneforbindelser til Sverige

9. Fjella betyr mye for mange

- Trømborgfjella «Fjella» er Østfolds største sammenhengende skogs- og friluftsområde. I 2020 mer brukt enn noen gang. Hvordan forvaltes denne «skatten» videre?

Bilde 10: Et vanlig «veikryss» i Trømborgfjella, Mysen

10. Høytorp fort som historisk bruksområde

Mysenregionen AS har forventinger til kommuneplanenes behandling av Høytorp fort.

Det er viktig at den nye kommunen tar stilling til hva som skal skje med Høytorp fort, en av Mysen mange «ukjente perler» (ikke så mange kjenner egentlig til festningsanlegget). Mysenregionen AS er spesielt opptatt av at dette synliggjøres i kommuneplanen:

- Historien – opplevelses- og krigshistoriemuseum på Høytorp Fort som kan tiltrekke turister.
- Linken til fangeleiren ved porten (Momarken) 1945-1950.
- Sykkelbane/zip-line ned fra fortet til Mysen sentrum.
- Sykkel/downhill/pump-track: Se til for eksempel Trysil, dette kan med dugnadsinnsats og kommunale bidrag kopieres til Høytorp Fort og ble en fantastisk attraksjon for tilreisende
- Belysning monsterebakken fra vestre høyde og ned til mini-Ekeberg (Mysen skole), også en del av traseen for Høytorp opp. Høytorp Fort – sikre at det ikke bygges helt innpå.
- Rugevillaen som representasjonsbygg for den nye kommunen.
- Tilgang til høyden (Reduitten) for publikum, med anvisningsskilt til objektene.
- Få løftet fram de ukjente historiene (april 1940, Otto Ruge, spøkelse, underjordisk gang til Mysen, m.fl.)
- Egen og tydelig sjef (kommandant), dedikert drift og utvikling Høytorp fort

Bilde 11: Indre Fort, «hjertet» av Høytorp Fort i Mysen er sperret av for almen ferdsel

Bilde 12: Inspirasjon fra Trysil Bike Arena,
En av IØK sine virkelige potensiale for en ny publikumsmagnet a la Østfoldbadet

11. Næringsområder rundt Mysen

- Det ligger til rette for en betydelig arbeidsplassvekst i Mysen, og regionen rundt. I dag er og blir «korteiste» arbeidsplasser enda viktigere. Også mtp. totale skatteinntekter (samfunnsregnskap) og levekårendringer.
- Den nye kommunen må følge opp tidligere forpliktelser for Gislingrud-/TTC-området, det er et stort potensial rundt Ramstad nærings- og handelsområde (inkl. Ramstad IV), Nortura Hærland (Østfold største privateide arbeidsplass) må gis vekstmuligheter og den naturlige veksten på Morenen/Brennemoen/Slitu må fortsette **med riktig balanse ovenfor byene**.
- Det må være mulig å etablere gårdsrelatert næringsdrift utenfor næringsområdene og finne en god balansegang mellom eksisterende og nye næringsområder.

Bilde 13: VEAS-jordfabrikk 16 000 kvm planlagt på Brennemoen, ikke langt fra Mysen bysentrum

12. Sykkelbyene Askim og Mysen

- Hva betyr en sykkelby i praksis?
- Konkrete handlingsplaner for sykkelbyene er nødvendig
- Kan kommunen forskuttere utbyggingen av gang- og sykkelvei over «Slitusletta»
- Det ble etablert og kjøpt inn et sykkelhotell (og forpliktet innkjøp av sykler) på Mysen for flere år siden, dette står fortsatt ubrukt på Kulturtorget. Hva er planen med dette?

Bilde 14: Mysen og Askim som sykkelbyer

13. Andre momenter inn i kommuneplanen

- Viser til side 32 i utkast til samfunnsplan. Mysenregionen AS mener LØK bør være mer offensive enn å ha en nullvisjon for «nedbygging» av matjord. De siste årene har det vært tilvekst i matjord innad i kommunen. **Så lenge det er netto økt tilvekst så kan det i noen tilfeller være riktig å veksle ut noe dyrkbar mark, om den erstattes et annet sted i kommunen.**
- Mysen må, gjennom LØK, bli enige med de andre tettstedene om hvordan frivilligheten skal bevares, et arbeide som Eidsberg kommune tradisjonelt har vært meget sterke på. Foreningslivet må bevares lokalt. Frivillighet krever lokalt engasjement, og synlige resultater.
- Frivillighet kan bistå mye der kommunen ikke strekker til, men det krever særegenhet på vært sted for å tilpasse behovet.
- Hindre drop-outs. Få ungdommen i aktivitet. Prosjekt på Mysen VGS. «Veksthuset». Tilby aktiviteter på kveldstid for elever på skolen.
- «Mysen-modellen». Ting blir gjort med bidrag fra lokalbefolkningen.
- Gi folk mening og stolthet ved å samles om prosjekter.
- Men frivilligheten verken kan eller skal overta de kommunale oppgavene? (ref. hva vi ser tendenser til gjennom kommunestyrets siste budsjett-/økonomiplanvedtak).

Ved spørsmål til innspillene, står Mysenregionen AS til disposisjon for avklaringer.

Mysen, 14. mai 2021

Mysenregionen AS v/

Styret

Daglig leder

Arbeidsgruppe

Arbeidsmøter næringsliv, frivillighet og enkeltpersoner

Bilde 15: Mysenloven, enstemmig vedtatt av kommunestyret og preger byens benker